

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת כי תשא תש"פ * 480

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

הסלומון המעושן - מה הוא אומר?

מחשבות בגאולה רבתי של ערב שבת

כל יהודי והשבת שלו.

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, לדורותם ברית עולם (שמות לא, טז)

מידת ה"נוטרי ליום השביעי" של אבי המשפחה - וכפי שסיברו אונינינו רועי החסידות שהמדובר הוא בכיסופין והציפייה להשבת שכבר תבוא - הוא החינוך השבתי "לדורותם", לדורות הבאים.

כשהם רואים את אבא בוער כלפידים באמירת ה'קידוש' של ליל או צפרא דשבתא; כשהם רואים אותו שר את הזמירות של רעווא דרעווין בעיניים עצומות ורושפות-אש של אהבת ה' יוקדת - הם מבינים מהי שבת קודש ונפשם אף-היא חולה באהבתו של מקום.

ראשיתו של פסוק מקושרת אפוא בקשר של-דם עם אחריתו: ה"ושמרו בני ישראל" הוא הסגולה החינוכית של ה"לדורותם" - שגם הדורות הבאים ירגישו כך כלפי השבת. השבת שחווו כילדים לא תימחה מזיכרונם והיא- היא למעשה שתקבע את צלם-דמותה של השבת בעיניהם לנצח.

המשפט שאתה פולט לילך בדרך לקניות במעדניות ובפיצוחיות של 'גאולה', ה'קידוש' הבוער והלב הגואה משעות ה'ליל שבת' המרוממות, יעשו את השבת העתידית של ילדיך.

השבת שלך - תכתיב את השבת של הבית שהבן שלך יבנה אי"ה עוד 20 שנה.

"ושמרו" פינת "לדורותם". הדוגמא האישית.

פולמוסנים כבר פלמסו סביב חנויות-הפיצוחים של גאולה רבתי, המלאה שאון ערב-שבת, כמו גם המעדניות שלה העמוסות בימי שישי, האם מידת בולמסנות יש כאן או שמא מידת אהבת השם ואהבת השבת שהעניק לנו - עם סגולה - מתנה טובה מאור הגנוז. האם סלומון מעושן זה - קדוש הוא בקדושת השבת או שמא יש כאן "אש זרה" אשר לא ציווה ה'?

כך או כך, השאלה הינה יותר חינוכית.

השאלה העיקרית אם איזה "לשם ייחוד" מצטייד האב בדרכו לקנות את מאות הגרמים של הקשיו והפיסטוק. אם הוא יפטיר כלפי בנו המתלווה אליו: "תראה יענקי, מה אנחנו עושים לכבוד השבת שאנו כה אוהבים. כמה אנחנו מחכים לה להשבת כדי לעגנה ולכבדה", הרי שכבר מדובר בסיפור אחר לחלוטין.

דומה בעיניי, ששאלת פינוקי ומעדני השבת, היא שאלה ערכית-מהותית. הוי-אומר: החושש מ"סוכר בכמות גבוהה" ובורח ממנו כמטחוו-קשת גם ביום השבת-קודש, ואת המלכה האורחת הוא מבכר לכבד במים מינרלים כי הם "הכי בריאים", כדאי שיבדוק היטב בנפשו אם הוא יודע הוא מהי שבת.

התפישה השבתית האמתית, כפי שכבר כתב לא-פעם מלהיב-הלכות הגאון הרב שמשון-דוד פינקוס זצ"ל הינה כי "שבת הינה מציאות. זוהי אישיות. אורח מגיע הביתה!". וכאן אנחנו מגיעים לצומת-דרכים משמעותי סביב השאלה: האם אנחנו מכבדים את עצמנו בשבת או את השבת!

”

... כשם שבזיווגו של

אדם נאמר בתורה (בראשית ב, יח) 'לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו', והעניין בזה אינו בדברים גשמיים אלא בשלימות יצירתו של האדם. הרי גם בעניין זיווגם של ישראל קיימת כחינה זו, וכיום השבת נעשה היהודי שלם.

"וכמו כן, כשם שבשעת נישואין חובת האיש לזון את אשתו, וכן הכלה מכנסת לו נדוניה, הרי גם השבת מכנסת כנדוניה לכן זוגה המכבדה והמענגה כהלכתה מזונות השבת - שזוכה למתנותיה שהם ברכתה וקדושתה!"

(ראש הישיבה הגאון רבי ברוך-דב פוברסקי שליט"א - ספר 'בד קודש' מועדים עמוד תע"ו)

לתשומת ליבכם!

מהדורת הדפוס
מצומצמת.

לקבלת הגיליון במייל,
שלחו בקשה ל:

abyisrael@gmail.com

הורים לא מוסמכים..

אז איך אנחנו הורים בלי ללמוד את המקצוע?

הרה"ג רבי ברוך פינקלשטיין שליט"א

ספר 'נחת'

בפרשה הבאה - פרשת ויקהל, אומרת התורה: "ויבואו כל איש אשר נשאו ליבו" (שמות לה, כא)

הרמב"ן מסביר את הביטוי 'אשר נשאו ליבו':

"על החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא מצינו על המתנדבים נשיאות לב, אבל יזכיר בהם נדיבות".

וממשיך הרמב"ן בדבריו:

"וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' (דברי הימים ב - יז, ו) לבא לפני משה לאמר לו: אני אעשה כל אשר אדני דובר"

הרמב"ן מסביר שה'נדיבות' האמורה כאן איננה מתייחסת לנדיבים שתרמו למשכן; אלא לעושים במלאכה.

אף לא אחד מבני ישראל ידע ליצור את כלי המשכן היפים והמפוארים. בתור עבדים במצרים, אף-אחד לא למד מלאכות כאלה.

אבל היו אנשים שהייתה להם כוונת התעוררות ליפות את בית ה', עד שהם ניסו ואף הצליחו בכך.

התשוקה שלהם הובילה אותם ללמוד איך ליצור את כלי המשכן, אף שלא הייתה להם הכשרה מתאימה.

בדרך-כלל כאשר אדם הופך להורה הוא אינו יודע דבר על הורות, אולם האהבה לילד מדרבנת אותו להצליח במשימה.

לכן, גם אם איננו יודעים כיצד להיות הורים, ברגע שניעשה להורים עלינו להאמין שנהיה הורים טובים.

משום שהאהבה לילדינו תוביל אותנו לדעת כיצד להיות הורים טובים.

בדיוק כמו עושי מלאכת הקודש במשכן ה'.

מהי "שליחות"?

לאחרונה, כאשר דשנו קמעא בסוגיית "מעשה שבת", הכתה בי סברה מופלאה. וארצה לשתף אתכם בה.

רש"י במסכת ביצה (כד, ב) נוקט כי גוי שקטף עבור יהודי ביום-טוב ומביא לו אסור, הרי זה משום הנאה מ"מעשה שבת". תוספות על-אתר מקשים על רש"י מדין שוגג שמתיר לאחרים ונוקטים שהסיבה לאיסור הינה אחרת - גזירה שמא יאמר לו בהמשך לכתחילה. (וכך לכאורה משתמע מלשון הרמב"ם שהגדיר הסיבה לאיסור כדי שהשבת לא תהא קלה על הישראל, ולכאורה הוא-הוא העניין).

מכל-מקום נראה היה שרש"י לשיטתו בעניין זה.

שהלא רש"י נקט במשנה בשבת (קנ"ג, א) שסיבת עצם איסור אמירה לנכרי בשבת נובעת מכך ש"הרי הוא שלוחו לישאנו בשבת" (וכידוע, כבר האריכו בזה האחרונים (הבית מאיר, החתם סופר ועוד) רבות, הן מצד דיני שליחות וכו').

מעתה נראה, שרש"י שלמד כי שורש עצם איסור "מעשה שבת" הוא מצד שמעשה הגוי מתייחס ליהודי השולחו, הרי שממילא יכול הוא לומר בהתאם שסיבת איסור ההנאה ממעשה זה איננו רק מצד גזירה בעלמא, אלא שהרי זה ממש כ"מעשה שבת" רגיל של הישראל שאסור בהנאה, ולכן נקט שהאיסור הנאה נובע מצד האיסור הקלאסי של "הנאה ממעשה שבת" (ראה בארוכה בגמרא בבא קמא ע, א). אולם הדעות האחרות בראשונים שלא נחתו להגדרה מחודשת זו, שוב לא יכלו גם לסבור שאיסור ההנאה ממעשה כזה ינבע מדין "מעשה שבת" הרגיל, ולכן נקטו סיבות אחרות.

כך או כך, בהתייחס למה שדנו ופלפלו רבות באחרונים בדברי רש"י "והרי הוא שלוחו", יש אתנו מקום לחקור בכוונת רש"י - שהרי כידוע עלה ונסתפק מרן הגאון רבי שמעון שקאפ זיע"א בגדר תורת "שליחות": האם הרי-זה אומר שהשליח הנו כ"ידא אריכתא" של המשלח ומכוחו הוא פועל, או שמא הגדרת עניין זה הינה שלעולם מעשה השליח - מעשה אישי שלו הוא, אלא שנתחדש בתורת שליחות, שמעשהו עצמו של השליח מתייחס אפוא למשלחו להוציא ידי-חובה בחיובו וכדומה. ואפשר לנקוט בכוונת רש"י לגבי גוי ששליחות זו היא רק התייחסות המעשה ובכך ליישב ההדורים.

ברם, לאחר עיון חשבתי לטעון כי סברה מעיקרה איננה. שכן הרי כאן לא מדובר כלל ב"חלות" כלשהיא שנדון מהי הגדרתה (בהתאם לחקירת רבי שמעון) אלא שמדובר במעשה טכני יבש של הגוי עבורי, ואולי זהו בכלל בגדר דיני שביתת בהמתו וכליו שהרעיון מאחוריהם הוא, שכל מעשה שבתי שנעשה תחת חסותי - שייך הוא אליי! ועיין בזה עוד.

אודה במשובכם - הקוראים.

"... אף לא אחד מבני ישראל ידע ליצור את כלי המשכן היפים והמפוארים. בתור עבדים במצרים, אף-אחד לא למד מלאכות כאלה. התשוקה שלהם הובילה אותם

נשות העגל תש"פ

"... ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזני נשיהם" (שמות לב, א)

בפרקי דרבי אליעזר שנינו, שבזכות סירובן של הנשים להשתתף בחגיגת העגל, זכו לשמר ראשי חודשים שיהיה בחלקן (כגון באי עשיית מלאכתן, או במהלך חייהן שמתחלק לחודשים).

לכאורה עלינו להבין מה באת העניין של סירוב הנשים בחטא העגל לזכייתן בראשי חודשים; מה ההקשר בין השניים?

בבין היטב: בראש חודש ישנן שתי נקודות שהולכות שלובי-זרוע: חידוש והתקדשות גם יחד. בקידוש הלבנה אנו אומרים: "...

וללבנה אמר שתתחדש. עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידיים להתחדש כמותה". ובפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"א) על פסוק זה 'עטרת תפארת לעמוסי בטן' מובא: "כך יהיו ישראל מתקדשים ומתחדשים לעתיד לבוא". הוי - אומר, שכאמור, ישראל זוכים לחידוש וקידוש גם יחד.

חטא העגל למעשה בא לעקר את התפישה הזו. אנשי העגל ביקשו ליצור דת מחודשת שבה חידושים אופנתיים. שכחו שהיהדות אינה צעצוע וגם לא אופנה. היא חייבת להישאר אותנטית ואיננה ברת שינויים.

אלו חשבו, כי ניתן ליצור חידוש מבלי להיצמד לקדוש חלילה.

לעומתם, נשות ישראל דאו נטרו מכל משמר על תכשיטיהן ועגליהן ומיאנו בעיקשות למסור אותם לחגיגה. לכן בדיוק, מידה כנגד מידה, זכו לקבל בתמורה את ראשי החודשים שבהם יש חידוש בהתאם לקודש ולא לכיוון השלילי.

מה אנו למדים מכאן?

שגם לנשות ישראל, שניחנו בבינה יתירה להבחין בטיב האורחים למשל - שמור תפקיד מיוחד בשמירה על קדושת הבית היהודי לבל ייכנסו בו רוחות רעות. בפרט בדורנו, דור האופנה והחד-פעמי, כאשר בחוץ נושבת רוח-פרצים עזה, ישנו תפקיד לאישה לדאוג שהרוחות הללו לא יחדרו לבית וכי גם החידוש יהיה צמוד לקודש.

לצערנו, אנו גם מתמודדים במקום הקדוש ביותר לעם היהודי עם נשים שהולכות בדרך חטא העגל והולכות בדרך החידוש לכיוונים שליליים תוך המצאת דת חדשה של רפורמה שאין בינה וליהדות מאומה.

מלאך האלוקים מרחוב מלאכי

חכמת לב. בית מרן רבי צבי-פסח פראנק זצ"ל, רחוב מלאכי, ירושלים

הגאון רבי חיים חייקל מילצקי היה עני מרוד, ור' שלמה זלמן וייספיש מסר נפשו להחזיקו ולשרתו.

סיפר ר' שלמה זלמן וייספיש שבימי הצנע לא השיגו עופות, אפילו שבמושבים בפרוזדור ירושלים גידלו עופות, והייתה שמירה קפדנית בקסטל לבדוק כל מכונית ואוטובוס, ואם מצאו תרנגול בידי אחד מהם החרימוהו.

אך יהודי כר' שלמה זלמן לא אמר נואש. נסע למושב, וקנה תרנגול והחביאו תחת מעילו, ועלה לאוטובוס. כשהגיע למחסום הפקחים בקסטל עשה עצמו כאינו מרגיש בטוב, ועזבו אותו לנפשו.

הביא את התרנגול לביתו והשוחט שחטו, ואשתו הכשירתו, אך נתגלה חשש בכשרות של העוף.

ברוב פחד ומורא נטל את התרנגול ובא לשאול את רבה של ירושלים מרן רבי צבי פסח פראנק. רבי צבי פסח ראה שיש שאלה חמורה, ור' שלמה זלמן הבהיר לו כי טרח להשיגו עבור ר' חייקל, אמר ר' צבי פסח לר' שלמה זלמן שמעדיף לבדוק באור החזק שבמטבח.

ר' צבי פסח נכנס למטבח ושהה שם מספר דקות, והחזיר לו את העוף מעוטף בנייר ואמר לו: "זה כשר בתכלית הכשרות".

כשר' שלמה זלמן יצא מביתו גילה שאינו העוף שהביא.

ר' צבי פסח ברוב צדקתו וחכמתו החליף ונתן לו עוף משלו, על אף שהיה בזמן הצנע'.

(מתוך הספר הטרי: 'מחנה יהודה ושכנותיה' מאת ידידנו הסופר הירושלמי הרב בנימין קלוגר הי"ו)

בין הקורונה לבית-החולים לבריאות הנפש / פ. י.

תהיו: "רבי אריה לוויניץ!"

אפתח בנימה אישית: ישנה מסורת בת כמה וכמה שנים לכותב-השורות, עבדכם הנאמן, לשמח עם קבוצת בני ישיבה בבתי חולים מיד לאחר קריאת המגילה בליל חג הפורים - חג השמחה והששון. בזמן שהרחובות רוקדים משמחה (וקצת גם מדינמיוט...) מגיעים יהודים טובים למקומות נדכאים ועצובים יותר ומעלים חיוך על פני החולים ואור בלבבות. כל זה קורה במסגרת הארגון ולב-הזהב: 'עזר מציון'.

בשנים עברו היינו נוהגים לעשות זאת בית-החולים לילדים 'שניידר' בפתח-תקווה, אלא שבשל תקלות טכניות שהתגלעו, פנינו למקום סמוך - בית-החולים לבריאות הנפש. ושם גילינו עולם מלא.

בשנה שעברה הזדמנו לאולם של המקום ומיד לאחר קריאת המגילה תפסנו את הרמקול וקול שירי פורים עליזים ארגנו מעגלי ששון ושמחה, שהכניסו אווירה שונה לגמרי במקום העגמומי-משהו. היו שם, מכל המגזרים. מכולם ממש. והעיניים העצובות של הנוכחים - לפתע הפכו לבורקות ונוצצות. "תחיית המתים" של ממש.

רגע לפני שיצאנו, פגשנו את הרב של האתר, מי שלמעשה הרוח-החיה והפועמת של בית-החולים מהצד הרוחני-הלכתי.

"אין לכם מושג מה עשיתם לאנשים כאן", הפטיר כמעט בדמעות. "בכל בתי-החולים מגיעים שפע של אנשים, ומיני מתיקה, ומשמחים ומה-לא, אבל כאן - כלום. אנשים נרתעים מנושא בריאות-הנפש למרות שמדובר בחולי לכל דבר ועניין, בדיוק כמו כל חולי אחר. היו אצלנו גם בחורים משופרא דשופרא, עילוים של ממש. וכשהגעתם לכאן, הכנסתם חיוניות אדירה. זה משהו אחר לגמרי. אין לכם מושג מה עשיתם כאן לחולים", חזר והדגיש.

אז בזמן שמדברים על 'קורונה' (ומספיק התלוצצו עליה בפורים האחרון) זה הזמן להזכיר לעצמנו ללכת ולשמח גם במקומות הפחות-מלבבים. במקומות שאנשים נרתעים מהם הרבה יותר. להגיע לשם - במקבילה לדברי האר"י הקדוש הנודעים בהקשר ל'ירידת הדורות' - זו מעלה עצומה הרבה יותר. כי זו שמחה עם גבהים משמעותיים.

רבי אריה לוויץ לא נרתע והלך למקומות של חולי הווירוס 'קורונה'. הוא צעד בטבעיות ובשלווה נפשית יפה לבית-החולים למצורעים כדי לעודד ולחבוש אותם במזור וצרי לנפש כשאיש לא העז לעשות זאת במקומו.

אז גם היום, בוודאי כשמדובר בסטיגמה בלבד, זה הזמן להאיר לבבות שרוצים להרגיש טוב יותר ואין מספיק שיהיו אמיצים וייכנסו לשם, כמו רבי אריה, הצדיק הירושלמי.

אפשר להתחיל הכל גם משמות...

נותרו עותקים אחרונים מהספר 'פרשת דרכים' - 400 עמודים גדושים ברעיונות מקוריים על הפרשיות מהגיליון, בליווי איורים מושכי-עין.

מחיר סמלי לזיכוי הרבים: 10 ₪.

לא ניתן להשיג במייל.

לפרטים, מייל המערכת: abyisrael@gmail.com

